

Linköpings universitet  
Rektor

Luntnakargatan 13, Box 7851,  
SE-103 99 Stockholm, Sweden  
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00  
Fax: +46 8 563 085 50  
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Pontus Kyrk  
08/56308726  
pontus.kyrk@hsv.se  
BESLUT

2011-06-23  
Reg.nr 31-2680-10

## **Anmälan angående kursplanernas utformning på läkarprogrammet vid Linköpings universitet**

**Högskoleverket kritiserar Linköpings universitet för att examinationsreglerna  
inte beslutats i korrekt ordning**

### **Anmälan**

NN har i en anmälan till Högskoleverket ifrågasatt kursplanernas utformning vad gäller examination och obligatoriska moment på läkarprogrammet vid Linköpings universitet. Hon har därvid anfört bl.a. följande. Programmet består av tre kurser. Den första kursen är på ett år, den andra är på ett och ett halvt år och den tredje och sista kursen på tre år. Det finns en kursplan för varje kurs, d.v.s. tre stycken totalt. Hon ifrågasätter om inte examinationsmoment och obligatoriska moment anges på ett för "luddigt" sätt i kursplanerna. I kursplanen till kurs med kod 8LAG20 anges följande om examination:

"Obligatoriska moment omfattar aktivt deltagande i undervisningsaktiviteter såsom basgrupp, obduktioner, inlämningsuppgifter, seminarier, strimman, patientkontakt, helhetssyn och samtalskonst, samt övriga patientrelaterade moment, färdighetsträning och integrationsmoment med andra utbildningar vid HU".

Efter delkurserna termin 3 och 4 samt efter de två första temana under delkurs termin 5 ges skriftliga prov, som kan kompletteras med praktiska och muntliga prov. Det innebär i praktiken att man olika terminer får genomgå olika typer av examinationer och olika typer av obligatoriska moment trots att dessa ingår i samma kurs. Det förekommer t.ex. att en praktisk tentamen läggs till för en termin eller att seminarier växlar mellan att vara obligatoriska från termin till termin utan att kursplanen ändras. Detta gör att det som student är omöjligt att förutse antalet obligatoriska moment eller hur examinationen kommer att

gå till. Universitetet informerar ofta vid varje terminsstart vad som gäller för den terminen, dock ej alltid. Information vid kursstart om alla examinationsmoment och obligatoriska moment saknas alltså, vilket hon har förståelse för då kurserna är så långa. Detta innebär dock att någon förutsägbarhet ej föreligger hur studietiden kommer att se ut. Enligt högskoleförordningen finns ett krav på kursplaner just för att studenterna ska slippa överraskningar under kursens gång, dvs. man ska veta vad som krävs av en då man börjar en kurs eller åtminstone en termin i hennes fall.

## **Utredning**

### **Linköpings universitets yttrande**

Anmälan har remitterats till Linköpings universitet för yttrande. Universitetet har i sitt remissvar anfört bl.a. följande beträffande utbildningsplan och kursplaner på läkarprogrammet.

/.../Oaktat gällande föreskrifter i högskoleförordningen (6 kap 13§), som bl a anger att kursplaner får sammanföras till utbildningsprogram, är det snarare så att det är genom utbildningsplanen som ett lärosäte har möjlighet att i generella och styrande termer sätta sin prägel på vad som egentligen ska genomföras och vilka förväntningar som finns på både lärare och studenter. Det är inom dessa ramar som förekommande kurser sedan har utformats och anpassats i förhållande till varandra - allt för att skapa en överblickbar ordning för hur programmet är uppbyggt och vilka villkor som gäller för studiernas genomförande. Givet de grundläggande kraven enligt högskolelagen - där ett lärosätes uppgift är att anordna utbildning som vilar på vetenskaplig grund och på beprövad erfarenhet - är det självklart för LiU att läkarprogrammet först som sist är definierat i ett pedagogiskt perspektiv.

Enligt utbildningsplanen bedrivs läkarprogrammet med Problembaserat Lärande (PBL) som pedagogisk filosofi och metod. PBL innebär att studentens delaktighet i lärandet är i fokus. Studenten tar eget ansvar för att bedöma vad han/hon behöver lära sig, genom att både i teoretisk och praktisk utbildning analysera och hantera situationer som har anknytning till läkaryrket. Studenten söker kunskap, sovrar, tillämpar och värderar denna, samt utvärderar sitt eget lärande. Undervisningen är upplagd för att stimulera och stödja studentens utveckling av professionell kompetens och självständighet i lärande. Yrkesanknutna situationer används som underlag för problembearbetning och för att skapa motivation och meningsfullhet i studierna. Studenter arbetar tillsammans i mindre grupper, dels för att träna samarbete, dels för att bidra till varandras lärande. Lärare verkar i PBL dels som handledare genom att utmana, följa och återkoppla studenternas lärande, dels genom att bidra med kunskap på ett sätt som stimulerar och kompletterar.

Vid Läkarprogrammet i Linköping finns endast tre kurser - de har längderna 60, 90 respektive 180hp. Det finns viss risk att få missuppfattningen att de enskilda terminerna (omfattande vardera 30hp) utgör programmets kurser, men dessa betecknas i såväl utbildningsplan som gällande kursplan istället som delkurser och ett antal delkurser utgör alltså tillsammans en kurs. Delkurser examineras som fristående enheter, och kan t.ex. tillgodoräknas vid byte av studieort. Förutom examinationerna på delkurserna så examineras även "den större enheten kursen", då i form av en övergripande tentamen som rör innehållet i flera av eller alla kursens delkurser. Dessa övergripande tentamina kallas för stadietentamina.

Skälet till att läkarutbildningen i Linköping endast har tre kurser är valet av pedagogisk modell -PBL. Grunderna för PBL kan beskrivas i fem punkter:  
Verkligheten (vilket innebär att man inte har ämnen som grund för utbildningsplaneringen utan problem hämtade från verkligheten).  
Lärandet (man utgår från definitionen att lärande innebär att man själv konstruerar sin kunskap snarare än att man lär genom att passivt "ta in" kunskap)  
Delaktighet/delägarskap (den studerande är delägare i utbildningen snarare än en kund som kommer till utbildningen för att få ta del av lärarnas kunskaper)  
Samspel/samarbete (basgruppen är väsentlig för problemanalys, målformulering och för att lära av, med och om varandra)  
Återkoppling (man ger varandra återkoppling och man ska utveckla förmåga att bedöma sina egna insatser)

Läkarutbildningen i Linköping utmärks av att examinationerna i mycket stor utsträckning har ett professionsfokus, d v s att frågorna/uppgifterna utgår från situationer som man kan möta som läkare. Det är uppenbart att denna uthålliga utbildningstradition vid LiU under åren har medfört många positiva och starka omdömen - t ex genom utnämmandet som en "excellent utbildningsmiljö" för några år sedan. F ö synes anmälaren också dela denna uppskattning av läkarprogrammet vid LiU.

Givet själva kärnfrågan i anmälan är det lätt att förstå att en kurs på t.ex. 180hp som löper över sex terminer inte på något trovärdigt sätt kan meddela samtliga sina krav för godkänd studieprestation vid starten av den allra första delkurs, vilken då inträffar upp till tre studieår innan den sista delkursen ska slutexamineras. Likaså vore det i programmets mening olämpligt att exakt definiera hur kunskapskontrollen vid delkursernas tentamina ska ske vid en tidpunkt som ligger mycket långt bort från tillträdet av de enskilda delkurserna. Hälsouniversitetet har i utbildningsplanen, förutom att ge exempel på olika provformer som kan förekomma, hänvisat till kursplanerna angående formerna för tentamina. I kursplanerna anges alltid att närmare information angående examinationen och avkrävda obligatoriska moment finns i studiehandedningen (som rör delkursen, är underförstått). Studiehandedningen för en delkurs utgörs av den information som

delges studenterna senast vid delkursens upprop, dvs dess första dag. Hälsouniversitetets ambition är att den exakta formen för kunskapskontrollen senast ska vara angiven och känd vid tillträdet av varje ny delkurs (dvs senast vid varje terminsupprop). Detsamma gäller meddelandet av den exakta specifikationen av vilka moment under delkurserna som är obligatorisk närvaro vid - detta meddelas också senast vid uppropet varje termin. Detta framgår av samtliga tre kursplaner.

Angående stadietentamina så anges formen och innehållet i dessa i kursplanerna och något avsteg från detta görs inte under de långa förlopp kurserna har, allt i analogi med att kravet för godkänd studieenhet ska vara känt vid start av densamma studieenheten, vare sig det gäller en delkurs eller en kurs.

### 3 Avslutande synpunkter

För att rätt bedöma förekommande kursplaner inom läkarprogrammet - bl a från rättssäkerhetssynpunkt - måste de enligt LiUs mening läsas i förening med utbildningsplanen. Rättssäkerhetsaspekter kan inte enbart bedömas utifrån en enskild kursplan. Det ligger vidare i valet av pedagogisk modell och med särskilt beaktande av de lokala mål som satts upp för läkarprogrammet att ett alltför långt drivet krav på förutsebarhet riskerar att hamna i ett direkt motsatsförhållande till kunskapsmålen. Utbildningsplanen jämte kursplanerna för läkarprogrammet innehåller sammantaget en ambitiös beskrivning av såväl de allmänna förutsättningar som gäller för programmet som de mer specifika föreskrifterna för programmets genomförande. Givet en tydlig informationshantering i samband med terminsstart anser LiU att gällande planverk för läkarprogrammet vid LiU uppfyller de krav på förutsebarhet som är rimliga från studentsynpunkt./.../

NN har kommenterat universitetets yttrande och har därvid anfört bl.a. följande. Universitetet anger i sitt svar att "Hälsouniversitetets ambition är att den exakta formen för kunskapskontrollen senast ska vara angiven och känd vid tillträdet av varje ny delkurs (dvs senast vid varje terminsupprop)". Universitetet följer dock inte alltid detta då det t.ex. för några terminer sedan förekom att studenter på termin 2 fick höra vid kursstart att det kanske skulle läggas till ett examinationsmoment till men man visste inte säkert om eller hur det skulle se ut. En bit in på terminen lades det sedan till en extra examination. Det är bra att universitetet har som ambition att kunna informera vid terminsstart om hur examinationen kommer se ut. När en student läser kursplanen erhålls dock ingen som helst information om examination och obligatoriska moment. Såsom utbildningsplan och kursplaner nu är utformade kan studenter som läser samma kurs men på olika terminer bli examinerade på helt olika sätt, vilket ofta förekommer.

## Högskoleverkets bedömning

Enligt 6 kap. 14 högskoleförordningen (1993:100) ska det finnas kursplaner för alla kurser. Enligt 15 § samma kapitel ska i kursplanen anges bl.a. formerna för bedömning av studenternas prestationer.

### Reglerna i utbildningsplanen

Under rubriken examinationer i utbildningsplanen till läkarprogrammet vid Linköpings universitet anges följande:

#### Principer för examinationer

Avsikten är att pröva kunskaper, färdigheter och attityder enl. stadiernas och delkursernas mål. Provens utformning skall stimulera till studier enl. de principer för lärande som beskrivits ovan. Detta sker genom att använda en variation av provformer i olika kombinationer där färdigheter samt förståelse och kritisk värdering av faktakunskaper kan prövas. Provformen kan vara muntlig, skriftlig och innehålla praktiska moment. Prov kan hållas på engelska.

Obligatoriska moment omfattar aktivt deltagande i undervisningsaktiviteter såsom basgrupp, inlämningsuppgifter, seminarium, strimman "Patientkontakt, helhetssyn och samtalskonst", klinisk tjänstgöring, övriga patientrelaterade moment, färdighetsträning och integrationsmoment med andra utbildningar vid HU. I kontakten med patienter skall studenten visa lämplighet för läkaryrket. Bedömning av obligatoriska moment sker fortlöpande under delkurserna.

Examination äger rum i slutet av varje delkurs och mot slutet av varje stadium/kurs. Fokus ligger på innehållet i respektive delkurs och stadium/kurs, men prov kan även omfatta tidigare delar av utbildningen, som har betydelse för förståelsen av aktuella problem. Examinationen fungerar som återkoppling till studenten och utbildningen och avgör om studenten bedöms ha inhämtat tillräckliga kunskaper och färdigheter inom det aktuella stadiet eller delkursen. Formerna för examination framgår i kursplanerna.

#### Examination av delkurs

Varje delkurs omfattar obligatoriska moment och slutprov. När obligatoriska moment och slutprov är godkända får studenten godkänt betyg på delkursen.

Obligatoriska moment specificeras för varje delkurs i respektive studiehandledning. För delkurs Termin 6 gäller särskilda regler.

Betyg på obligatoriska moment delges studenten två veckor före det första momentet i slutprovet. Erforderlig komplettering av obligatoriska moment beslutas av examinator, som delger beslutet till studievägledaren.

Slutprov anordnas i slutet av varje delkurs för att bedöma huruvida studenten uppnått målen för delkursen. Slutprovet utgörs oftast av ett skriftligt prov som kan kombineras med ett muntligt prov och/eller ett färdighetsprov. Av den studiehandledning som studenten får vid starten av en delkurs framgår vilka delar slutprovet omfattar. På delkurser med både muntligt och skriftligt prov vägs resultatet på de två delarna samman och utgör grund för betyg. På termin 1 finns slutprov även efter delkurs HEL-1. För att gå upp i prov skall studenten ha genomfört huvuddelen av de obligatoriska momenten under en delkurs.

Högskoleverket har tagit del av de tre kursplaner som finns till läkarprogrammet vid Linköpings universitet. Dessa avser kurserna Hälsa och biologisk funktion, grundnivå 60 högskolepoäng (hp), Hälsa och sjukdom, grundnivå, 90 hp samt Patient och prevention, avancerad nivå, 180 hp. I kursplanerna anges följande avseende examination:

#### **Hälsa och biologisk funktion, grundnivå, 60 hp**

Obligatoriska moment omfattar aktivt deltagande i undervisningsaktiviteter såsom basgrupp, inlämningsuppgifter, seminarium, strimman "Patientkontakt, helhetssyn och samtalskonst", övriga patientrelaterade moment, färdighetsträning och integrationsmoment med andra utbildningar vid HU. I kontakten med patienter skall studenten visa lämplighet för läkaryrket. Obligatoriska moment specificeras för varje delkurs i respektive studiehandledning. Bedömning av obligatoriska moment sker fortlöpande under delkurserna. Betyg på obligatoriska moment delges studenten två veckor före det första momentet i slutprovet. Erforderlig komplettering av obligatoriska moment beslutas av examinator, som delger beslutet till studievägledaren.

Efter delkurs HEL I ges en kombinerad skriftlig och muntlig examination, efter delkurserna Termin 1:B och Termin 2 ges skriftliga prov, som kan kompletteras med praktiska och muntliga prov. Därtill finns under delkurs Termin 2 ett stadietest omfattande informationssökning. För att få genomföra prov skall studenten ha följt huvuddelen av aktuell delkurs. För ytterligare information se PM Examinationer vid läkarprogrammet.

### Hälsa och sjukdom, grundnivå, 90 hp

Obligatoriska moment omfattar aktivt deltagande i undervisningsaktiviteter såsom basgrupp, inlämningsuppgifter, seminarium, strimman "Patientkontakt, helhetssyn och samtalskonst", övriga patientrelaterade moment, färdighetsträning och integrationsmoment med andra utbildningar vid HU. I kontakten med patienter skall studenten visa lämplighet för läkaryrket. Obligatoriska moment specificeras för varje delkurs i respektive studiehandledning. Bedömning av obligatoriska moment sker fortlöpande under delkurserna. Betyg på obligatoriska moment delges studenten två veckor före det första momentet i slutprovet. Erforderlig komplettering av obligatoriska moment beslutas av examinator, som delger beslutet till studievägledaren.

Efter delkurserna Termin 3 och 4 samt efter de två första temana under delkurs Termin 5 ges skriftliga prov, som kan kompletteras med praktiska och muntliga prov. För att få delta i prov skall studenten ha följt huvuddelen av aktuell i delkurs. För ytterligare information se PM Examinationer vid läkarprogrammet.

### Patient och prevention, avancerad nivå, 180 hp

Obligatoriska moment omfattar aktivt deltagande i undervisningsaktiviteter såsom basgrupp, inlämningsuppgifter, seminarium, klinisk praktik, övriga patientrelaterade moment, färdighetsträning och integrationsmoment med andra utbildningar vid HU. I kontakten med patienter skall studenten visa lämplighet för läkaryrket. Bedömning av obligatoriska moment sker fortlöpande under delkurserna. Efter vardera av delkurserna Termin 7-11 ges ett skriftligt prov. Detta kan kompletteras med praktiska och muntliga prov. För ytterligare information se PM Examinationer vid läkarprogrammet.

#### **Högskoleverkets slutsatser**

I kursplanerna för det aktuella programmet exemplifieras de obligatoriska momenten och det anges att momenten specificeras för varje delkurs i respektive studiehandledning. När det gäller delkursernas slutprov anges i de fall skriftligt prov föreskrivs att det "kan kompletteras med praktiska och muntliga prov". Ytterligare information ges i en "PM Examinationer vid läkarprogrammet". Samtliga examinationsregler som tillämpas på kursen finns därmed inte i kursplanerna, utan till övervägande del i studiehandledningarna.

Högskoleförordningens krav på att formerna för att bedöma studenternas prestationer ska finnas i kursplanen, innebär att examinationsreglerna inte ska finnas i studiehandledningar eller liknande dokument. Kursplanernas regler har karaktären av föreskrifter och är därmed bindande såväl för lärosätet som för

studenterna. Att hänvisa till regler i en studiehandledning innebär inte att dessa regler blir en del av kursplanen. För att regler i studiehandledningar ska bli en del av kursplanerna krävs antingen att de förs in i själva kursplanerna eller att de biläggs kursplanerna. Beslutet om att föra in reglerna i kursplanerna alternativt att bilägga dem till kursplanerna måste dessutom fattas av den instans som enligt universitetets egna regler är behörig att fastställa kursplaner. Först om dessa förutsättningar är uppfyllda utgör reglerna en del av kursplanerna och får status av föreskrifter.

Högskoleverket är därför kritiskt till att examinationsreglerna för de aktuella kurserna inte har beslutats i korrekt ordning. Verket utgår från att Linköpings universitet vidtar de åtgärder som behövs för att rätta till de konstaterade bristerna. Högskoleverket kommer att granska de aktuella kursplanerna vid det tillsynsbesök som ska genomföras vid Linköpings universitet under 2012.

Med dessa kritiska besked avslutas ärendet. Högskoleverket beklagar den långa handläggningstiden.

Beslut i detta ärende har fattats av chefsjuristen Christian Sjöstrand efter föredragning av verksjuristen Pontus Kyrk.

Christian Sjöstrand

Pontus Kyrk

Kopia för kännedom till  
NN